

מסורת הש"ס

(א) זכרות מח: (ב) ז"צ קפא: (ג) גי'ר ע"י דמיון], (ד) ג'ל יסף קר א' זכ"צ וע"ש בנצ"ס], (ה) נב"צ למה אלא כך למה מאי יסף מאי רב יוסף תקבריה [אימיה], (ו) נסחיה פב. וי"ן], (ז) ע"י הגי' בע"י], (ח) כתובות נט: (ט) נגדא שג"ל אל יך לנצס וגו' ע"י פרש"י בתורה ובמסות יא. ובסוטה מג:], (י) ד"ה אפילו אחרי ד"ה לריקן].

תורה אור השלם

1. ואמר ביום ההוא הזה אלהינו זה קרינו לו וישיענו זה יי קרינו לו נגילה ונשמחה בישועה.

הגהות הב"ח

(א) תוס' ו"ה מאי כי דלא מוסיף יסף ומשום הכי קטני נגמרה מאי:

לעזי רש"י

אי שקריין. קופסה ובעיקר לחכשיטים.

מוסף רש"י

ואמר רב מתנה בו. ולכן שמו שזי לקבורה ושלם הקרימו (ושב"ם ב"ב סבא). הטוב והמטיב. זכרת הטוב והמטיב שבזכרת המזון תקנו בזהו היום, דמן המורה לזה אלא שלג רלשועות. כדנפקא לן מהאי קרא וזכרת את ה' אלהינו על הארץ וגו' (שם). שפסקו מלכרות עציים. מניין ועד ט"ו בלא היו כותמים עץ לנזק המערכה לכל השנה, ממלן ואילך תשג כח חממה. ויש בעצים לתלמים ומעלין עץ וגם יגדל תולעת ונדלמתינ

לאיזה שירלם יעלו. הושע בן אלה רשע היה דכתיב (מלכים ב ז) ויעש הרע צעניי ה' רק לא כמלכי ישראל. והיינו דקאמר רק שזטל את הפרוסדות ואמר לאיזה שירלו יעלו:

הרוגי ציפר. צפרק העוזקין (גיטין דף מ:). **מלכרות**. לפי

לאיזה שירצו יעלו^(א) רב מתנה אמר יום שנתנו הרוגי ביתר לקבורה ואמר רב מתנה^(ב) אותו יום שנתנו הרוגי ביתר לקבורה א תקנו ביבנה הטוב והמטיב הטוב שלא הסריחו והמטיב שנתנו לקבורה רבה ורב יוסף דאמרי תרוייהו יום שפסקו מלכרות עציים למערכה^(ג) (תניא) רבי אליעזר הגדול אומר מחמשה עשר באב ואילך תשש כחה של חמה ולא היו כורתין עציים למערכה לפי שאינן יבשין אמר רב מגשיא וקרו ליה יום תבר מגל מכאן ואילך דמוסיף יוסף ודלא מוסיף^(ד) (יאסף)^(ה) (תני רב יוסף) מאי יאסף אמר רב יוסף תקבריה אימיה: שבהן בנות ירושלים כו': ת"ר בת מלך שואלת מבת כהן גדול בת כהן גדול מבת סגן ובת סגן מבת משה מלחמה ובת משה מלחמה מבת כהן הדיוט וכל ישראל שואלין זה מזה כדי^(ו) שלא יתבייש את מי שאין לו: כל הכלים טעונין טבילה: אמר רבי אלעזר אפילו מקופלין ומונחין בקופסא: בנות ישראל יוצאות וחולות בכרמים: תנא מי שאין לו אשה נפנה לשם: ו מיוחסות שבהן היו אומרות בחור וכו': תנו רבנן יפיות שבהן מה היו אומרות תנו עיניכם ליופי שאין האשה אלא ליופי מיוחסות שבהן מה היו אומרות תנו עיניכם למשפחה לפי^(ז) שאין האשה אלא לבנים מכוערות שבהם מה היו אומרות קחו מקחכם לשום שמים ובלבד שתעטרונו בזהובים אמר עולא ביראה אמר רבי אלעזר עתיד הקדוש ברוך הוא לעשות מחול לצדיקים והוא יושב ביניהם בגן עדן וכל אחד ואחד מראה באצבעו שנאמ'^(ח) ואמר ביום ההוא הנה אלהינו זה קרינו לו וישיענו זה ה' קרינו לו נגילה ונשמחה בישועתו:

הדרן עלך בשלשה פרקים **וסליקא לה מסכת תענית**

הדרן עלך בשלשה פרקים **וסליקא לה מסכת תענית**

הדרן עלך בשלשה פרקים **וסליקא לה מסכת תענית**

בשלשה פרקים פרק רביעי תענית

לא.

תיקנו ביבנה הטוב והמטיב. פירוש זכרת המזון ומש"ה תקנו יותר על היין הטוב והמטיב טפי מזשאר דברים לפי שהיו [במון] גדר זכרס ולא נסרחו: **יום תבר מגל**. פירוש שמועטין מלכרות עציים למערכה פירוש משום שחלש כחה של חמה ומגדלין המולעים בזילנות ועציים מתולעים פסולים למערכה כדלמר [צמדות] (פ"ב מ"ה) שהכניס צעלי מומין הם מנקרים העציים ומסירין העציים מתולעים שפסולות למערכה:

דלא מוסיף יאסף. פ"י אומר שאינו מוסיף מן הלילות על הימים יאסף: **מאי יאסף** תקבריה אימיה. תימה וכי היה מסופק מאי יאסף אלא נראה לומר דלא מוסיף יסף^(א) ומיהא קצעי גמרה מאי יסף אכל לעולם הוה ידע דיאסף הוה לשון מיתה דכתיב (זכאשית מט) ויגוע ויאסף אל עמיו: **כל אחד ואחד מראה הקדוש ברוך הוא** באצבעו שנאמר הנה אלהינו זה קרינו לו וגו' נגילה ונשמחה בישועתו: **הדרך עלך בשלשה פרקים** **וסליקא לה מסכת תענית**

הדרן עלך בשלשה פרקים **וסליקא לה מסכת תענית**

הדרן עלך בשלשה פרקים **וסליקא לה מסכת תענית**

הדרן עלך בשלשה פרקים **וסליקא לה מסכת תענית**

ומראה זו לזה ואומרים, הנה אלהינו זה קרינו לו וישיענו זה ה' קרינו לו נגילה ונשמחה בישועתו. הדרן עלך בשלשה פרקים

זכרת הטוב והמטיב. זכרת הטוב והמטיב שבזכרת המזון תקנו בזהו היום, דמן המורה לזה אלא שלג רלשועות. כדנפקא לן מהאי קרא וזכרת את ה' אלהינו על הארץ וגו' (שם). שפסקו מלכרות עציים. מניין ועד ט"ו בלא היו כותמים עץ לנזק המערכה לכל השנה, ממלן ואילך תשג כח חממה. ויש בעצים לתלמים ומעלין עץ וגם יגדל תולעת ונדלמתינ

אחר השלמת המסכתא יאמר זה ויועיל לזכרון בעזרת השם יתברך

(*) הדרן עלך מסכת תענית והדרן עלך. דעתן עלך מסכת תענית ודעתך עלן. לא נתנשי מינך מסכת תענית ולא תתנשי מינן לא בעלמא הדין ולא בעלמא דאתי:

יאמר בן שלשה פעמים ואחר כך יאמר: **יהי רצון מלפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו שתהא תורתך אמונתנו בעולם הזה ותהא עמנו לעולם הבא.** (**)**תנינא בר פפא רמי בר פפא נחמן בר פפא אקאי בר פפא אבא מרי בר פפא רפרם בר פפא רכיש בר פפא סורקב בר פפא אדא בר פפא דרו בר פפא:**

הערב נא יי אלהינו את דברי תורתך בפינו ובפיפיות עמך בית ישראל. ונהיה כלנו אנחנו וצאצאינו וצאצאי עמך בית ישראל כלנו יודעי שמך ולומדי תורתך: מאויבי תחבמני מצותיך כי לעולם היא לי: יהי לבי תמים בחקיך למען לא אבוש: לעולם לא אשבח פקודיך כי בם חיייתי: ברוך אתה יי למדני חקיך: אמן אמן אמן סלה ועד:

מודים אנחנו לפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו ששמת חלקנו מיושבי בית המדרש ולא שמת חלקנו מיושבי קרנות. שאנו משכימים והם משכימים. אנו משכימים לדברי תורה והם משכימים לדברים בטלים. אנו עמלים והם עמלים. אנו עמלים ומקבלים שכר והם עמלים ואינן מקבלים שכר. אנו רצים והם רצים. אנו רצים לחיי העולם הבא והם רצים לבאר שחת. שנאמר ואתה אלהים תורידם לבאר שחת אנשי דמים ומרמה לא יחצו ימיהם ואני אבטח בה:

יהי רצון מלפניך יי אלהי בשם שעזרתני לסים מסכת תענית בן תעזרני להתחיל מסכתות וספרים אחרים ולסייםם ללמד וללמוד לשמור ולעשות ולקיים את כל דברי תלמוד תורתך באהבה. וזכות כל התנאים ואמוראים ותלמידי חכמים יעמוד לי ולרועי שלא תמוש התורה מפי ומפי ורעי ורעי עד עולם. ותתקיים בי בהתהלךך תנחה אותך בשכבך תשמר עליך והקיצות היא תשיחק. כי בי ירבו ימיך ויוסיפו לך שנות חיים: אורך ימים בימינה בשמאלה עשר וכבוד: יי עוז לעמו יתן יי יברך את עמו בשלום:

יתגדל ויתקדש שמה רבא. בעלמא דהוא עתיד לאתחדתא, ולאחיא מתיא, ולאסקא לחיי עלמא, ולמבנא קרתא דירושלם, ולשכלל היכליה בגוה, ולמערך פולחנא נוכראה מארעא, ולאכתא פולחנא דשמיא לאתריה, וימליך קודשא בריך הוא במלכותיה ויקריה, ויצמח פרקנה ויקרב משיחהו. בתיכון ובנימיכון ובחיי דכל בית ישראל בעגלא ובזמן קריב, ואמרו אמן. יהא שמה רבא מברך לעלם ולעלמי עלמאי. יתברך וישתבח ויתפאר ויתרומם ויתנשא ויתהדר ויתעלה ויתהלל שמה דקדשא בריך הוא. לעלא מן כל ברכתא ושיירתא תשבחתא ונחמתא דאמירן בעלמא, ואמרו אמן: על ישראל ועל רבנן, ועל תלמידיהון ועל כל תלמידי תלמידיהון, ועל כל מאן דעסקין באורייתא, די באתרא (קדישא) הדין ודי בכל אתר ואתר. יהא להון ולכון שלמא רבא חנא וחסדא ורחמי וחיי אריכי ומזוני ריחיי ופרקנא מן קדם אבוהון די בשמיא וארעא ואמרו אמן: יהא שלמא רבא מן שמיא וחיים טובים עלינו ועל כל ישראל, ואמרו אמן: עושה שלום במרומיו הוא ברחמי יעשה שלום עלינו ועל כל ישראל ואמרו אמן:

עין משפט נר מצוה

מב א מיי פ"ב מהל' זכרות הל' א נטור א"ם סי' קפטן:

רבינו חננאל

רב מתנה [אמר] יום [שנתנו] הרוגי ביתר לקבורה. ובר ביום תיקנו הטוב והמטיב, הטוב שלא הסריחו והמטיב שנתנו לקבורה. ויפ שפסקין בו לכרות עציים למערכה, כדדתינא נ"א] הגדול אומר מט"ו באב תשש כחה של חמה ולא היו כורתין עציים למערכה מפני שאין יבשין. וכוין שאין יבשין מתליעין. וקא, יום תבר מגל. כלומר, מעתה אין אנו צריכין מגל לתחוך בו עציים. [ומכאן ואילך]. פ"י מט"ו באב, מי מוסיף מן הלילה ליום, כלומר, עומד בלילה ושונה שכבר האריך הלילה. ומי שלא יוסיף תקבריה אימיה, שאינו מן החכמים שבגדלין שינה מעניהן בעולם [הזה] וחיים לעולם הבא.

הדרן עלך בשלשה פרקים

רבינו גרשום

יום שפסקין מלכרות עציים למערכה. ומיכן ואילך מוסיפין לעסוק בתורה. תשש כחה של חמה. ואינה מייבשת העציים. יום תבר מגל. כלומר, מיכן ואילך אין צריכין המגל לכרות עציים. ודלא מוסיף. מלילות על הימים לעסוק בתורה, [ויסוף]. לפי שכבר גדולי הלילות. [כל הפלים. המשאלות זו לזו טענות טבילה, שמא נדדה הין]. אפי' מקופלין. חיישינן שמה ישבה עליהן נדה. לעשות מחול להצדיקים. שהצדיקים עושין מחול וחקביה יושב באמצע,

^(א) פ"י הגון על זה ממלך בספר החיים שחיבר אחי הגאון מהר"ל מפראג. בספר זימות ח"א פ"ה, (**). בסיומא וסוף משנת הרמ"א ז"ל וכן בסוף יט"ש זכ"ק כבוד רמזים על הזכרת שמות הללו.